

Publicerad 28 mar 2007 16:56

Professor: Lönebildning verkar inte klara högkonjunktur

När den modell för lönebildningen som fungerat väl de senaste åren nu provas i brinnande högkonjunktur verkar den inte riktigt hålla måttet. Det menar ekonomiprofessorn Lars Calmfors.

- Nivån på löneökningarna verkar bli för hög. Riksbanken borde redan den här veckan höja räntan och indikera att de framtida räntehöjningarna kan bli högre än man tidigare trott. Det skulle skicka ut en tydlig signal om att löneökningarna måste hållas tillbaka.

Problemet är att tillåta förändringar i lönerelationerna så att hela grupper kan ändra sitt löneläge i förhållande till andra och att samtidigt hålla de samlade löneökningarna på en rimlig nivå.

- Det finns en inneboende motsättning i systemet. På central nivå finns en strävan efter att hålla tillbaka löneökningarna, men det finns ett tryck ute på arbetsplatserna som är svårt att stå emot. Se på gruvorna, säger Lars Calmfors.

- **Handelns överenskommelse** driver upp löneökningstakten ytterligare. Takten kommer efter lokala förhandlingar säkert att bli gott och väl över 4,5 procent per år under de närmaste tre åren. Det är inte dramatiskt, men ändå för högt.

Han förstår Svenskt Näringslivs reaktion, men menar att det är för sent att försöka stoppa överenskommelsen inom handeln.

- **Det är utsiktslöst** att klampa in nu. Svenskt Näringsliv hoppas säkert kunna påverka resten av avtalsrörelsen, men risken är stor att det slutar med att man förlorar ansiktet.

Att systemet med industrin som normsättare fungerat så bra i tio år har berott på ett antal gynnsamma omständigheter, menar Lars Calmfors.

- **Det har tidigare** gått bättre än jag trodde, men det är i ett sådant här konjunkturläge systemet verkligen provas. Tidigare har man haft tur med låga prisökningar och ett arbetsmarknadsläge som inte drivit på lönerna. Reallönerna har stigit mer än man trodde när avtalen slöts. Samtidigt har arbetsgivarna dragit fördel av oväntat stora produktivitetsökningar. Därför har alla

varit nöjda.

Lars Calmfors håller med om att det finns en poäng i att industrin och andra branscher som är utsatta för internationell konkurrens styr den genomsnittliga löneökningen. Om den ligger på rätt nivå.

- **Industrin hamnade lite** för högt den här gången. Det kan också vara rimligt att handelns avtal hamnar något över, men skillnaden riskerar att bli alltför stor och dra upp alla löneökningar ytterligare.

Lars Calmfors anser att fackens tydliga låglönesatsning är ett problem i sig. Höjs de lägsta lönerna tvekar arbetsgivarna att anställa.

- Det går på tvärs med hela regeringens politik. Regeringens upplägg fungerar nog på sikt, men stora höjningar av lägstlönerna nu motverkar viljan att snabbt få in de svagaste grupperna på arbetsmarknaden.

Konjunkturen på den svenska arbetsmarknaden är stark så den uppkomna situationen är inte så förvånande, även om Lars Calmfors ser en risk i att löneökningarna i kombination med räntehöjningar från Riksbankens sida bromsar uppgången i sysselsättningen.

- **Det värsta som kan hända** med avtal på de här nivåerna är om det längre fram blir en kraftig internationell konjunkturedgång. Då kommer alla i efterhand att ångra utfallet av lönerörelsen. Nu tror jag i och för sig inte på en sådan nedgång, men helt klart finns en sådan risk.

Bosse Andersson, bo.andersson@dn.se